

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Christian Hillmann
Postboks 325
1502 MOSS
Norge

Vår saksbehandler
Mina Mjærum Johansen
+47 91 77 58 31

Vår dato
12.03.2021
Deres dato
02.02.2021

Vår referanse
21/00237-2
Deres referanse

Østfold Bondelags innspill til revisjon av forvaltningsplan for rovviltregion 4

Østfold Bondelag mottok brev fra Statsforvalteren i Oslo og Viken den 2. februar 2021 om oppstart av revisjon av forvaltningsplan for store rovdyr i rovviltregion 4, og med mulighet til å gi innspill innen 15. mars. Østfold Bondelag behandlet saken på sitt styremøte 11. mars, og vi ønsker å komme med følgende innspill i den kommende prosessen.

Todelt målsetning

Rovviltforvaltningen er et politikkområde med svært stor konflikt og store omkostninger for bønder som driver beitebasert husdyrproduksjon og grunneiere som selger reiselivsbaserte jaktopplevelser i ulvesonen. Januar 2019 møtte nærmere 10 000 mennesker opp til fakkeltog foran Stortinget for å vise sin misnøye med at regjeringa ikke følger opp Stortingets vedtatte rovdyrpolitikk. Det har i 2020 og 2021 også vært markeringer med det samme budskapet.

Den todelte målsettingen i rovviltpolitikken er gitt av Stortinget, særlig gjennom behandlingen av St. meld. nr. 35 (1996-1997) *Om rovviltforvaltning*, St. meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* og i rovviltforliket 2011 (Representantforslag 163 S (2010-2011)).

I Innst. S. nr. 301 (1996-97) til St. Meld. nr. 35 (1996-97) *Om rovviltforvaltning* uttaler komiteen følgende: «Komiteen vil understreke at vi må ha et todelte mål som samtidig sikrer et aktivt jordbruk med muligheter til å utnytte beiteressursene i utmarka til sau og rein. Dette betyr at rovviltforvaltningen må håndteres på en slik måte at det kan drives forsvarlig rein- og sauedrift innenfor akseptable økonomiske rammevilkår. Dette innebærer ei differensiert forvaltning som tar hensyn til både viktige beiteområder og det at rovdyra skal overleve i norsk fauna i framtida.»

Den todelte målsettingen ble videreført i Stortingets behandling (Innst. S. nr. 174 (2003-2004)) av St. meld. nr. 15 (2003-2004) *Rovvilt i norsk natur* der det står at «Komiteen vil understreke at den todelte målsettingen skal opprettholdes, og mener at det fortsatt skal være mulig med levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt.»

I rovviltforliket 2011 (Representantforslag 163 S (2010-2011)) står følgende: «Dyr på utmarksbeite har mange positive kvaliteter, og det er viktig å sikre levedyktig næringsvirksomhet i landbruket i områder med rovvilt. Forlikspartene viser til den todelte målsettingen etter rovviltforliket fra 2004, og at utfordringen ligger i å ivareta begge deler uten at konfliktene mellom dem blir større enn nødvendig. Det er et mål at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Rovdyrforvaltningen må baseres på en politikk der hensynet til å sikre overlevelse til

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM, Tlf: 69 89 81 50
Besøksadresse: Løkenveien 4, 1811 ASKIM
Bankkonto: 8101.05.12891, **Org.nr.:** 985063001 MVA
ostfold@bondelaget.no, bondelaget.no/ostfold eller nettbonden.no

Norges Bondelag

Bankkonto: 8101.05. 91392
Org.nr: 939678670

alle de store rovviltartene i norsk natur må kombineres med en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet innenfor den todelte målsetningen.»

Østfold ligger i sin helhet innenfor forvaltningsområdet for ulv (heretter kalt ulvesona), som er gitt av Stortinget, seinest ved behandlingen (Innst. 330 S (2015–2016) *Ulv i norsk natur* — Bestandsmål for ulv og ulvesone. Østfold Bondelag opplever at stadig flere tolker den todelte målsetninga som om at det kun er ulv som skal ha prioritet innenfor ulvesona, og at beitenæringa må tilpasse seg dette ved avvikling eller med inngjerding av buskapen i rovviltavvisende gjerder. Dessverre ser vi at sauetallet er redusert med nær 20 prosent de to siste årene. Det er flere årsaker til dette, men det stadig økende rovvilttrykket er sterkt medvirkende, til tross for at Stortinget har bestemt at både beitedyr og rovdyr skal ha sin plass innenfor ulvesona. **Østfold Bondelag mener at det skal være levelig å drive med beitedyr innenfor ulvesona, og at det derfor er viktig at man i kommende forvaltningsplan presiserer tydelig at den todelte målsetninga også gjelder innenfor ulvesona.**

Ulvebestanden må holdes på Stortingets vedtatte bestandsmål

Under behandling av Meld. St. 21 (2015–2016) *Ulv i norsk natur*, vedtok Stortinget et bestandsmål på 4–6 ynglinger per år, hvorav 3 skal være helnorske ynglinger. Ynglinger i grenserevir skal telle med på en faktor på 0,5 (Innst. 330 S (2015–2016)). Flertallet i energi- og miljøkomiteen sier følgende i samme innstilling: «*Flertallet har merket seg at det har vært diskusjoner om ynglinger helt eller delvis utenfor ulvesonen skal telles med i bestandsmålet. Flertallet legger derfor til grunn at også ynglinger utenfor ulvesonen telles med. Flertallet har merket seg at bestandstallet har vært innenfor dette intervallet siden 2009.*» **Østfold Bondelag mener at komiteens flertallsmerknad, som viser til intervallet, betyr at bestandsmålet er å anse som et mål med både minimums- og maksimumsbestand.**

Den norske delbestanden av ulv har økt kraftig de seinere årene og har siden 2015 ligger høyt over dette bestandsmålet. Tall fra bestandsovervåkninga viste at man hadde 8,5 ynglende ulveflokker i ulvesona vinteren 2019/2020, hvorav seks helnorske. I tillegg er det registrert 7,0 revirmarkerende par, som ikke hadde valper i fjor, hvorav fem helnorske. **Østfold Bondelag mener at ulvebestanden skal forvaltes slik at den ligger innenfor bestandsmålet. Østfold Bondelag mener derfor at vedtaket som rovviltnemndene i region 4 og 5 gjorde om å ta ut fem flokker var riktig, og beklager at regjeringa overprøvde dette vedtaket.**

Dessverre har regjeringas overprøving blitt en årlig foreteelse, og dette til tross for at Stortinget i sin behandling har hegnet om den regionale rovviltforvaltninga, sist som en flertallsmerknad i behandlingen av Meld. St. 21 (2015–2016) *Ulv i norsk natur*. I komiteens innstilling (Innst. 330 S (2015–2016)) står følgende: «*Flertallet mener at størst mulig grad av regional forvaltning innenfor rammene av en nasjonal rovviltpolitikk er et viktig prinsipp. Flertallet mener derfor at regional forvaltning skal ha myndighet til å fatte vedtak om felling når bestanden av ulv er innenfor bestandsmålet. Flertallet vil videreføre prinsippet om at det kun er sentrale myndigheter som kan fatte vedtak om felling når bestanden er under bestandsmålet. Flertallet støtter forslaget om at myndighet til å fatte vedtak som berører grenserevir flyttes fra Miljødirektoratet til nemndene, og at det skjer så raskt som mulig. Flertallet viser til at før det fattes vedtak som berører grenserevir, skal rovviltmyndigheten ta kontakt med svenske myndigheter der man søker å komme til enighet om felling av slike ulvevir, basert på best tilgjengelig kunnskap. Flertallet mener det må utarbeides retningslinjer for dialog og samarbeid med svenske myndigheter i tråd med det nye bestandsmålet på 4–6 ynglinger.*»

3. januar 2021 blei ulveparet ved Elgå (Deisjøreviret), som delvis ligger utenfor ulvesonen, flytta til et område som blei beskrevet som sør for E18 og vest for Glomma, altså til det «*fracflyttede*» Hobøl-reviret. Begrunnelsen var at hannen i dette paret var genetisk verdifull og måtte flyttes før

lisensjakta på ulv utenfor ulvesonen kunne starte opp. Hobølreviret omfatter kommunene Sarpsborg, Våler, Skiptvet og Indre Østfold: Tall fra Landbruksdirektoratet viser at det pågår betydelig beitebruk i disse kommunene. I 2020 beitet det 600 storfe og 1 400 sau og lam i utmark, samt 7 900 storfe og 6 300 sau og lam beitet på innmark. I tillegg beitet både hest, geit og hjort i de fire kommunene.

Flyttingen av Deisjø-paret blei gjort uten at verken kommuner, næringsorganisasjoner eller berørte grunneiere blei varslet på forhånd. Resultatet av flyttinga viser foreløpig at Deisjø-paret har vandret rundt omkring i Østfold, og at en eller begge har krysset både E18 og Glomma, som skulle være grensene for deres utbredelse. Etter nær to måneders opphold i Østfold valgte ulveparet selv å vandre nordøstover, og de har i skrivende stund forlatt Østfold. **Østfold Bondelag mener at ulv ikke skal flyttes. Dette begrunnes med de økonomiske kostnadene, men ikke minst av dyrevelferdsmessige årsaker. Dyrevelferden er viktig både for dyrene som blir flyttet, og for de beitedyrene i utsettingsområdet, som vil merke et betydelig høyere rovvilttrykk. Et slikt trykk gir seg uttrykk i betydelig og skadelig stress for beitedyra, og kan i verste fall ende med døden, enten som følge av vill flukt eller et direkte angrep. Dersom flytting er eneste utvei må berørte kommuner, næringsorganisasjoner og grunneiere varsles i god tid. Videre må det følge med økonomiske midler til full kostnadsdekning av inngjerding av beitedyr i de berørte områdene.**

Tallgrunlaget må være oppdatert

Slik det er i dag forvaltes ulven etter tellinger som er gjort foregående vinter, altså før en vet resultatet av sommerens ynglinger. Slik tellingen foregår i dag er man avhengig av sporsnø. Dette fører til at forvaltninga opererer med gamle bestandstall, og at man ved uttak opplever at tallene ikke stemmer. Dette gjøres på grunn av at man er avhengig av sporsnø, men gjør at man opererer med gamle bestandstall, og at man ved uttak opplever at tallene ikke stemmer. Dette blei godt eksemplifisert vinteren 2021 ved at man fant flere individer enn beslutningsgrunlaget tilsa ved uttak av Aurskogreviret. Videre viste DNA-analyser at to ulv som blei felt ikke tilhørte dette reviret.

Befolkningen som lever i ulvesonen, opplever også sprik mellom påviste revir og antall ulv i forhold til det som publiseres på www.rovbase.no og i den årlige bestandsovervåkningsrapporten. Dette gjør at tiltroen til ulveforvaltningen kan synke. Med dagens teknologi er det fullt ut mulig å overvåke bestanden tettere ved radiosendere og DNA-analyser. **Østfold Bondelag erkjenner at det må gjøres en avveining mellom innsyn og beskyttelse av ulvene, men mener at forvaltningen har mest å tjene på mest mulig åpenhet. Det er viktig å holde tallgrunlaget mest mulig oppdatert, og at observasjoner og analyser publiseres mest mulig i sanntid. Vi mener at dette vil bidra til at opplevelsen av folks observasjoner og tallgrunlaget er likest mulig, og at legitimiteten for tallene og ulveforvaltningen blir høyest mulig.**

Ta ut individer som forvolder skade

I Østfold har ulv tatt sau i både 2017 og 2018 i den siste 5-årsperioden. Østfold Bondelag har begge årene sendt søknad om skadefelling til Fylkesmannen (nå Statsforvalteren). Begrunnelsen har vært at det er gjort betydelig skade på husdyr og at man er i en situasjon der man overoppfyller bestandsmålet, og at et uttak derfor ikke ville påvirke bestandsmålet i stor grad. I en av søknadene hadde vi grunn til å tro at det var samme skadegjører i to ulike saker.

Alle søknadene har blitt avslått med begrunnelse av at skadene har skjedd innen ulvesona, og skaden ikke har skjedd innen funksjonelle, rovviltavvisende gjerder. Østfold Bondelag har sendt søknadene videre til Miljødirektoratet innen fristen, og fikk i 2020 svar på de to søknadene som

gjaldt året 2017. Klagebehandlingen av søknaden for 2018 venter vi fortsatt en avgjørelse på. En skadefelling skjer som følge av en akutt hendelse. Statsforvalteren har behandlet søknadene rettidig, men det hører ingen sted hjemme at klagebehandlingen i direktoratet skal ta tre år.

Østfold Bondelag mener at det ved skade bør gjøres DNA-analyse fra spytt i bittene som blir påført beitedyra, slik at man kan finne ut hvilket individ som forvolder skade og om det samme individet gjør skade gjentatte ganger. En slik analyse krever at prøven tas ut så raskt som mulig. Slik det er i dag opererer Statens naturoppsyn (SNO) sine rovviltkontakter på timesbasis ved siden av annet lønnet arbeid, og det kan derfor ta noe tid før vedkommende kommer til et skadested. **Østfold Bondelag mener derfor at SNO må tilføres nok midler til å rykke ut så raskt som mulig for å påvise rovviltskade og ta ut nødvendige prøver. Dette muliggjør uttak av riktig individ, enten det er skadefelling ved gjentakende angrep eller lisensjakt vinteren etter.**

Forebyggende og konfliktdempende tiltak (FKT)

For å forhindre skade kan beitebrukere søke om midler til å føre opp rovviltavvisende gjerder. Ordningen forvaltes av Statsforvalteren, mens det er rovviltneemndene som setter satser per løpemeter gjerde. Forutsetningen for å motta slikt tilskudd er at man følger en gitt gjerdestandard og at man følger opp med daglig spenningsovervåking ved drift av gjerdet. Østfold Bondelag erfarer at i de årene der søkningen er større enn potten som er tildelt rovviltregion 4 blir beitebrukere med småfe (sau og geit) prioritert, mens beitebrukere med storfe og hest blir avvist. **Østfold Bondelag mener derfor at den tildelte ramma til forebyggende tiltak i region 4 er for lav, og at dette må synliggjøres i den nye forvaltningsplanen. Dette for å øke bevilgningene til vår region.**

Videre erfarer Østfold Bondelag at de reelle kostnadene til oppsett av et rovviltavvisende gjerde, etter den nasjonale standarden, er langt høyere enn satsen som i dag er 100 kroner per løpemeter, kanskje så mye som 2 til 3 ganger høyere. Kravet om at spenningen på gjerdet skal overvåkes daglig, og ikke minst arbeidet med å holde vegetasjonen unna, gjør at driftskostnadene også er betydelige. **Østfold Bondelag mener at tilskuddet til rovviltavvisende gjerde må dekke de faktiske kostnadene, både til oppsett og drift av gjerdene. Østfold Bondelag mener videre at gjerdestandarden må revideres, både for å senke kostnadene ved oppsett, men ikke minst for å minke driftskostnadene.**

Med vennlig hilsen

Svend Arild Uvaag
Elektronisk godkjent, uten underskrift

Mina Mjærum Johansen